

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

“Η ΨΩΡΟΚΩΣΤΑΙΝΑ,,

Ἡ «Ψωροκώσταινα», ἡ ἐν τῇ παρωνυμίᾳ αὐτῆς ταύτῃ προσωποποιήσασα τὴν οἰκονομικὴν ἀθλιότητα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς ζοφερὰς ἡμέρας τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, κατήγετο ἐκ Κυδωνιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἦν σύζυγος ἐντίμου τινὸς ἐμπόρου τῆς εὐημερούσης τότε πόλεως τῶν Κυδωνιῶν, τοῦ Χατζῆ - Κώστα Αἰθαλιώτη, ὀνομαζομένη Πανώρηα.

Κατὰ τὰς ἀποφράδας ἡμέρας, 3ην - 4ην Ἰουνίου 1821, καθ' ἃς, ἅμα τῇ πρὸ τῶν Μοσχονησίων ἐμφανίσει τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, ἡ πόλις τῶν Κυδωνιῶν ὑπέστη πανωλεθρίαν, ἡ ἀτυχῆς Πανώρηα εἶδε πρὸ τῶν ὁμμάτων τῆς ἀνηλεῶς σφαζόμενον τὸν σύζυγον, τὰ δὲ τέσσαρα αὐτῆς τέκνα ἀπαγόμενα εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ὑπὸ ἀγρίου ὀθωμανοῦ. Τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας καὶ τὸ οὐχὶ ἐπίζηλον τῆς μορφῆς διέσωσε τὴν ἀτυχῆ Πανώρηαν, ἥτις ἔκφρων ἐρρίφθη ὑπὸ φιλανθρώπου Ψαριανοῦ ἐντὸς

λέμβου καὶ ὠδηγήθη μετ' ἄλλων θυμάτων τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς λεηλασίας τῶν Κυδωνιῶν εἰς Ψαρά. Ἐνταῦθα, ἀναγνωρισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὁμοιοπαθοῦς διδασκάλου τῶν Κυδωνιῶν Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου, ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς Πελοπόννησον καὶ βραδύτερον εἰς Ναύπλιον, ἅμα ὡς τοῦτο ἠλώθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Πανώρηα πᾶσαν τὴν στοργὴν τῆς συνεκέντρωσεν ἤδη εἰς τὸν γηραιὸν διδάσκαλον Βενιαμίν, τὸν ὁποῖον ὁμως ταχέως ἐπέπρωτο νὰ θρηνήσῃ ἀποθανόντα ἐκ τοῦ μαστίζοντος τότε τὴν πόλιν τοῦ Ναυπλίου φοβεροῦ λοιμώδους τύφου, οὗ τὰ σπέρματα κατέλιπον εἰς τὴν ἀλωθεῖσαν πόλιν οἱ ἀναχωρήσαντες ὀθωμανοὶ κάτοικοι αὐτῆς.

Ἡ ἀτυχὴς πρόσφυξ, ἐγκαταλειφθεῖσα μόνη καὶ ἄγνωστος ἄνευ οὐδεμιᾶς προστασίας ἐν τῇ ὑπερπληθούσῃ τότε κατοίκων Καθέδρᾳ τῆς Κυβερνήσεως, κατ' ὄρθου ἄλλοτε μὲν ἐργαζομένη καὶ ἄλλοτε ἐπαιτοῦσα νὰ κερδίῃ τὸν ἄρτον αὐτῆς· ὅτε δὲ πανταχόθεν τῆς ὑπὸ τοῦ κατισχύσαντος Ἰμβραήμ - πασᾶ ἐρημωθείσης ἐλληνικῆς χώρας ἤχθησαν εἰς Ναύπλιον τὰ ὀρφανὰ τῶν Ἑλλήνων, τὰ ὁποῖα ἡ φιλάνθρωπίᾳ διέσωσεν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς σφαγῆς τῶν Τούρκων, ἔσπευσε καὶ ἡ Πανώρηα νὰ ζητήσῃ καὶ ἔλαβεν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν αὐτῆς τινὰ τούτων, εἰς ᾧ παρεῖχε φιλοστοργῶς πᾶσαν ἀντίληψιν καὶ προστασίαν. Ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν νέαν αὐτῆς οἰκογένειαν ἡ Πανώρηα παρημέλησε τελείως ἑαυτῆς· περιήρχετο τὰς οἰκίας τῆς πόλεως ἐπαιτοῦσα ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν τῆς καὶ ἠοκεῖτο τρεφόμενη διὰ ξηροῦ ἄρτου. Τότε ἐκ τῆς πενιχρότητος τῆς περιβολῆς καὶ τῆς διαίτης αὐτῆς ἐπωνομάσθη χλευαστικῶς ὑπὸ τῶν ἀγυιοπαίδων τῶν διαιτωμένων ὑπὸ τὸν προμαχῶνα τοῦ Μόσχου (τῶν Μοσχομαγκῶν), *Ψωροκώσταινα*, τὴν δὲ παρωνυμίαν αὐτῆς ταύτης μετέδωκε καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, καθ' ὃν χρόνον αἱ περιπέτειαί τοῦ πολέμου καὶ αἱ ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν συμφοραὶ εἶχον καταστήσει τὰ ταμεῖα αὐτῆς ἐντελῶς κενά.

Κατὰ τὴν ἀλησμόνητον ἡμέραν τῆς Κυριακῆς τῆς 8ης Ἰουνίου 1826, καθ' ἣν μετὰ θερμὴν καὶ πλήρη πατριωτισμοῦ ὁμιλίαν τοῦ διδασκάλου τοῦ Γένους ἀειμνήστου Γεναδίου συνέστη ἡ «ἐπιτροπὴ τῆς αὐτοπροαιρέτου εἰσφορᾶς», ἥτις καθιδρυθεῖσα ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πλατείας τοῦ Στρατῶνος ὑψουμένης γηραιᾶς Πλατάνου ἐδέχετο τοὺς ἐκουσίους ἐράνους τῶν πολιτῶν ὑπὲρ τῶν μεγάλων ἀναγκῶν τῆς ἀγωνιώσης τότε Ἑλλάδος, δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατηθῇ καὶ ἡ ἀτυχὴς Πανώρηα. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ κήρυκος Παράσχου, ὅστις ἀπὸ

πρωΐας ἐκάλει τὸν λαὸν μετὰ τὴν θεϊαν λειτουργίαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Πλατάνου, ὑπήκουσε καὶ ἡ φυγὰς τῶν Κυδωνιῶν, ἧτις ἐκ τοῦ ἄκρου τῆς πλατείας ἐνθεν ἤκροατο τοῦ διδασκάλου σπεύδει καὶ διασχίσασα μετὰ πολλῆς δυσκολίας τὸ ἀσφυκτικῶς πληροῦν τὴν πλατεῖαν πλῆθος, προσέρχεται πρὸ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἀποθέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τῶν εἰσφορῶν τὸν ἀργυροῦν αὐτῆς δακτύλιον καὶ ἐν γρόσιον, ὅπερ μόνον ἐπιμελῶς ἔκρυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτῆς. "Αφθονα δάκρυα καὶ ζωηραὶ ἐπευφημίαι παντὸς τοῦ παρισταμένου λαοῦ διεδέχθησαν τὴν ἐξόχως πατριωτικὴν ταύτην σκηνήν.

Ἡ φιλόστοργος Πανώρηα δὲν ἐπέιθετο νὰ ἀποσπασθῇ τῶν ὀρφανῶν της, ἅτινα εἶχον πληρώσει τὸ ἐκ τῆς αἰγμυχλωσίας καὶ τοῦ ἐξαφανισμοῦ τῶν ἰδίων τέκνων ἀπομεῖναν ἐν τῇ μητρικῇ καρδίᾳ κενόν, καὶ ὅταν ἡ πατρικὴ τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου πρόνοια συνέστησε τὸ πρῶτον τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἱεροδιδασκάλου Νικητοπούλου Ὁρφανοτροφεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ περισυνέλεξε πάντας τοὺς ἀγνώστων γονέων ὀρφανούς, τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς τοῦ Ναυπλίου διαιτωμένους, ἡ ἀτυχὴς Πανώρηα, κατοικοῦσα ἐν τῷ ἀπέναντι τοῦ καταστήματος τοῦ Ὁρφανοτροφείου (νῦν στρατῶνος τοῦ Ὀπλοστασίου) σωζομένῳ ἔτι καὶ νῦν ἀρχαίῳ Ἑνετικῷ Πανδοχείῳ, προσελήφθη τῇ αἰτήσει της εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὀρφανῶν, ὡς πλύντρια τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐξετέλει ἄνευ τινὸς ἀμοιβῆς καὶ μετὰ πάσης προθυμίας μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ βίου της· ἐφ' ᾧ καὶ ταύτην θανοῦσαν ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁρφανοτροφείου ἐκῆδουσαν πάντες οἱ Ὀρφανοὶ ἐν βαθυτάτῃ συγκινήσει.

Εἰς τῶν τροφίμων τοῦ Ὁρφανοτροφείου τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου, βραδύτερον ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ, μετὰ συγκινήσεως καὶ στοργῆς ἰδιαζούσης ἀνεμιμνήσκετο πάντοτε τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἑκτακτον ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην τῆς ἐναρέτου ταύτης γυναικὸς πρὸς τὰ ὀρφανά.

Μ. Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣ ΙΑΤΡΟΝ

ΔΕΝ σκότιωνε τοὺς ἀσθενεῖς μονάχα χάριν γούστου·
ἐσκότιωνε καὶ τοὺς γεροὺς μὲ τοὺς ... λογαριασμούς του !
Ο ΣΥΡΙΑΝΟΣ